

30

סגנית עורך 'מקור
ראשון' פוגשת את
עורכת 'הארץ' באנגלית,
נעה לנדאו
// אורלי גולדקלנג

הארץ שלה

נעה לנדאו, עורכת המהדורה האנגלית של הארץ, משוחחת עם סגנית עורך מקור ראשון והודפת את הביקורת מימין על ההטיה החדה של העיתון: "אני מרגישה מאה אחוז ציונית, לא פחות משום אדם אחר". אף שעזבה את הציונות הדתית שבה גדלה, היא ממשיכה לנהל עמה דיאלוג חריף

// אורלי גולדקלנג

צילום: אבישג שאר ישוב

אחד הדברים המרכזיים שהתישו והרתיעו אותי בתור נערה דתית שהשתייכה לקבוצת ההתייחסות שנקראת 'ציונות דתית', היה העיסוק הבלתי פוסק בעליונות עצמית - מ'עם סגולה' ו'בנו בחרת', ועד אינסוף פעולות בבני-עקיבא על תפקיד הדתיים במתן 'רוגמה אישית' לישראלים, אומרת נעה לנדאו, עורכת המהדורה האנגלית של 'הארץ', ולשעבר ראש מערכת החדשות של העיתון. "התפיסה שלפיה שמירת הלכה בהכרח מייצרת אנשים טובים יותר שגויה ואף מסוכנת בעיניי, כי החורים בה שקופים מדי. המציאות מוכיחה שוב ושוב שכיפה וכיסוי ראש אינם ערובה מוסרית או ערכית.

"בר בבר, המציאות מוכיחה גם שאדם שאינו דתי או יהודי איננו נחות בערכיו מחובשי כיפות. כשמשלבים את תפיסת העליונות הזאת עם תיאוריה לאומנית - מקבלים קוקטייל שנושק לתחומי הגזענות. השפה הזאת לא נשארה בפעולות בתנועה, ולאט-לאט הפכה גם לקמפיין ממש, ומנהיגים בקהילה הכריזו על מבצע 'השתלטות' על מוקדי כוח בחברה הישראלית."

לנדאו כבר אינה משתייכת ל"קבוצת ההתייחסות" המדוברת, ובכל זאת אינה מתכחשת לעברה הדתי ולא מנסה להסתיר את השפעתו עליה במישורים מסוימים. "אחד הדברים שספגתי מהחינוך הדתי שלי זה ספקנות ושאלת שאלות", היא אומרת. "אני מרגישה שאני מפעילה את זה על שתי הקבוצות - זו שמשייכים אותי אליה היום, וזו ששייכו אותי אליה בעבר. אני זוכרת שכשעמדתי להשתחרר מגל"צ שאלו אותי אם אני רוצה לעבוד ב'דיעות אחרונות', כי 'צריכים שם עכשיו חבר'ה משלנו'. מה זה בכלל 'משלנו'? בגלל שהייתי שומרת מצוות נשאתי בהכרח דגל של קבוצה? יש לי בהכרח דעות פוליטיות מסוימות?" בכנס 'מקור ראשון' לכלכלה, חברה וחדשנות שייערך השבוע, תשתתף לנדאו בדיון העוסק בשאלת חילופי האליטות בישראל, תוך מתן דגש על הימין הדתי שהפך לכוח משמעותי במוקדי השפעה בחברה הישראלית, מעל ומעבר לשיעורו באוכלוסייה.

בכנות אופיינית מתארת לנדאו את הסתייגותה מעצם העיסוק בנושא. "ההתעסקות האובססיבית הזו בשאלת העליונות, ואם אנחנו כבר אליטה או עוד לא, ואיך מחליפים אליטה אחת באחרת - אלה שאלות ששואל את עצמו רק האנדרדוג. אליטה אמיתית היא פשוט פריבילגית מלידה. היא לא צריכה אישור. זו קבוצה צרה שבידיה עיקר ההשפעה והשליטה על המשאבים, ואין בזה שום דבר שנכון בכלל לשאוף אליו. להפך, מצוין שתהיה תחושת 'מי הזיז את הגבינה' וגיוון במוקדי הכוח לטובת כלל חלקי החברה. אליטה שמכריזה על עצמה ככזו מתוקף צו אלוהי או מוצא אתני, היא אליטה כוזבת וגם רעה. לא צריך להחליף את ה'אחוס' ל'ים' של מפא"י בחובשי כיפות. מה עשינו בזה? מסתיימת פיות אחת לאחרת.

"לגבי עיתונות באופן ספציפי, אני חושבת שהדרישה מגופי תקשורת לגוון ולסווג את העיתונאים שלהם בקופסאות 'מייצגות' לפי עמדות פוליטיות היא שגויה. גיוון מגדרי, חברתי וגיאוגרפי - בהחלט כן, וחובה להשתדל. מיון וגיוס לפי דעות? בהחלט לא. לשמחתי, מעולם לא הגישו לי 'טופס דעות' בשום ראיון עבודה, ולעולם לא אגיש כזה לאחרים."

את ממלאת שנים רבות תפקידי עריכה בעיתון

< בעל זהות פוליטית ברורה מאוד, ובשנה האחרונה עורכת את המהדורה האנגלית הנחשבת קיצונית אף יותר. איך אפשר לנתק בין הדעות הפרטיות שלך ובין המקצוע שאת עוסקת בו?
 "אני חושבת שעיתונאים לא צריכים לפרוס משנות מדיניות. אנחנו לא מפלגה. ברור שלכל עיתונאי יש דעה, ומצחיק להתכחש לזה בימינו, אבל אנחנו לא צריכים לנהל קמפיין אלא לשאול שאלות. כאדם חושב אני יכולה לפרוס את התפיסות שלי, אבל כעיתונאית אני צריכה להתעסק בעיקר בהצגת המציאות ובספקנות כלפיה".

המדינה מקטינה את היהדות

לנאו נולדה לפני 32 שנים למשפחה דתית-לאומית בשכונת רסקו בירושלים. המראה הצעיר שלה מוריד ממנה בעיני המתבונן עוד כמה שנים טובות, "אבל בלב אני בת חמישים כבר מזמן", היא אומרת בחיוך. לאחר רצח רבין עזבה את תנועת בני-עקיבא ("זו לא הייתה החלטה פוליטית גדולה. הייתי תינוקת, עוד לא בת מצווה, אבל הרגשתי שם לא בנוח") ועברה לצופים הדתיים. בצופים הכירה את מי שיהפוך לימים לבן זוגה, אבנר גבריהו, כאשר סניף ירושלים שלה פגש את סניף החובות שלו. היא למדה בבית הספר 'פלך', וכאמור שירתה בגלי צה"ל. היום היא מתגוררת בתל-אביב, ומקיימת אורח חיים לא דתי.

"חילונים נוטים לשאול אותי מתי בדיוק הבנתי שאני לא דתייה, מתי היה הסוויץ", היא מתארת. "אבל זה לא קורה ביום אחד, יש שלבים בדרך. גם אבנר מגיע ממשפחה דתית, ועברנו את התהליך הזה יחד. למען האמת מעולם לא הרגשתי שאני מאמינה או דתייה. עשיתי מה שצריך כי כל החיים הסובבים אותי – משפחה ומערכת החינוך – הייתה דתית. כל עוד הייתי במסגרת שמרתי וכיבדתי. כולם נוטלים ידיים או נוטלים ידיים, אלה היו החיים. באחד הטוילים הראשונים שלנו בחו"ל אבנר ואני עשינו תמרונים שלמים כדי לצאת מהמלון בלי לעבור בדתות האוטומטיות בשבת. אבל מרגע שיצאתי מהמסגרת, אחרי הצבא, הדת ירדה. בשרשרת האפיקורסות הדברים הקמאיים הם האחרונים לרדת, למשל שמירת כשרות. היום אני יותר אתאיסטית מאגנוסטית. מצד שני, זה עדיין חלק ממני. אני לא שומרת הלכה, אבל זה חלק בלתי נפרד ממי שאני היום, חלק מהאישיות. מישהו אמר לי פעם דבר יפה: יש שמור ויש זכור. אז אני בצד של הזכור. אבנר יותר מסורתי ממני. הוא צם ביום כיפור, אוהב ללכת לבתי כנסת במועדים מסוימים ולבחון מניינים שונים".

הניתוק שלה מהדת לא היה קל למשפחתה ("כל הורה רוצה שהילדים שלו יצאו כמוהו"), אבל לדבריה גם לא דרמטי במיוחד.

מה בנוגע לילדים שלך? תופעת הדת"לים שרוצים ילדים דת"לים ולא חילונים מתקיימת גם אצלכם?
 "זה שוב הרצון של הורים לגדל ילדים שיהיו כמותם. אני לא כל כך רוצה ילדים, אז זה לא מעסיק אותי כרגע. כשהיו לי ילדים – אם יהיו – נחשוב על זה".
 כבוגרת החברה הדתית-לאומית, את מוצאת את עצמך מגנה עליה לפעמים בשאת נחשפת לאמירות קיצוניות נגדה?

"כאמור, אני לא מייצגת קבוצה מסוימת. לפעמים אני מרגישה שיש פערי ידע לגבי העולם הדתי, ואני חושבת שבמובן מסוים זו אשמת הציונות הדתית ובעיקר המפד"ל.

"אנחנו שני אנשים נפרדים". אבנר גבריהו

התפיסה של הציבור הדתי-לאומי שהדת והיהדות הן רק כפי שהם מבינים אותה, בעייתית. זה נכון לכל הדתיים האורתודוקסים, חרדים ורתיים. בגלל ההתעקשות הזו שלא יהיו זרמים אחרים ותפיסות אחרות, וההתייחסות ליהדות מההיבט הרליגינזי ולא התרבותי, פספסו ציבור גדול. אחד הפערים הגדולים ביותר בין ישראלים ליהדות התפוצות זו היהדות. זו טעות גדולה שלא נותנים מקום במדינה לרפורמים ולקונסרבטיבים. זו טעות שהם לא חלק מהדבר החי והבועט הזה שנקרא יהדות ישראל. אז תתעורר השאלה ההלכתית סביב נישואים? עם ישראל התמודד עם כל כך הרבה דברים לאורך ההיסטוריה ושרד, בלי מדינה ובלי רבנות".

אבל את מבינה את הרקע שנוגע לשאלת מיהו יהודי. אם אתה מקבל רפורמות וגזירים שהם לא לפי אמות המידה ההלכתיות שלך, אתה בבעיה דתית חמורה שמביאה לנישואי תערובת.

"היהדות הייתה הרבה לפני מדינת ישראל, ותהיה הרבה אחריה. לא צריכים את המוסדות היהודיים כדי שישראל תהיה יהודית. הציבור בין דת ומדינה מקטין את היהדות

"אני הרבה יותר חרדה לצביון הדמוקרטי של המדינה מלצביון היהודי שלה. היהדות חזקה יותר מהמנגנונים המדינתיים, שקיימים פה בסך הכול כמה עשרות שנים. לגבי דמוקרטיה אני לא כל כך בטוחה. הדמוקרטיה הליברלית בסכנה, לא רק בישראל"

בעיניי. יהדות התפוצות מתקיימת בלי בנט ובלי משרד החינוך ובלי מדינת ישראל. יש משהו מקטין כשמצמצמים את היהדות לממדי המפד"ל. אנשים היום לא יודעים מהי יהדות ברמה הבסיסית. זה חסר במערכת".

אם יבנסו יהדות למערכת החינוך יצחקו "כפייה דתית".

"יהדות כידע זה מצוין. אגב, צריך להכניס למערכת גם אסלאם ונצרות. לא ייאמן איך אתה יכול להיות אדם אינטליגנטי ומשכיל בישראל ולהגיע לאקדמיה בלי לדעת דבר על שתי הדתות הסובבות אותך. וגם באקדמיה תלמד על אסלאם ונצרות רק אם תבחר מסלול שכולל את הנושאים הללו. היכרות כזו היא חלק מלהיות איש העולם הגדול".

דיון פורה עם מתנחלים

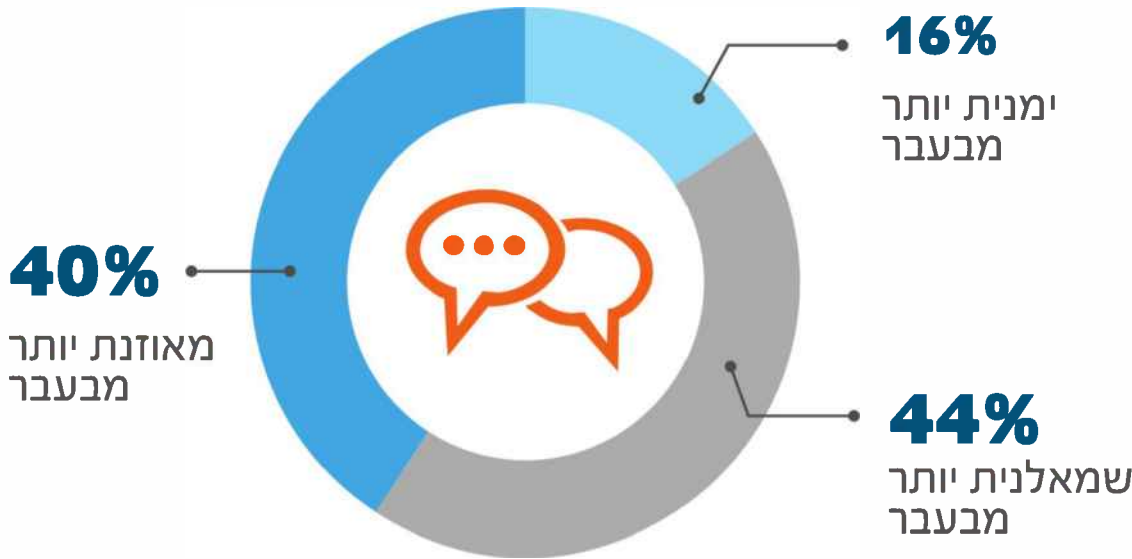
איך ערך לצביון יהודי למדינת ישראל?

"אני הרבה יותר חרדה לצביון הדמוקרטי של המדינה מלצביון היהודי שלה. היהדות חזקה יותר מהמנגנונים המדינתיים, שקיימים פה בסך הכול כמה עשרות שנים. לגבי דמוקרטיה אני לא כל כך בטוחה. הדמוקרטיה הליברלית בסכנה, לא רק בישראל אלא בעולם כולו".
 אולי את יכולה להרשות לעצמך לדבר כך מפני שברגע יש צביון יהודי למדינת ישראל. אבל אם הוא יופר, זה כבר יהמוק מבין הידיים. זהו הטיועון של מדינה יהודית? הוא חלק מהניסיון לשכנע לרבות בפתרון שתי המדינות, בגלל הבעיה הרמוגרפית.

"בגדול אני תומכת בפתרון שתי המדינות כי אני חושבת שצריכה להיות מדינה יהודית לצד פלסטינית. אני תומכת בסיום השליטה עליהם, ותומכת בשימור הזהות הדמוקרטית-ליברלית למדינת ישראל, שהיא מעבר לשיטת הבחירות".

בימים מגחכים לפעמים על הטיועון הרמוגרפי

בהשוואה לעבר האם היית אומר שהתקשורת כיום:

וטוענים שהוא נולד לאחר שבשמאל נאלצו להודות שקשה לבנות את ההסכמים מול הפלסטינים הסכמי שלום. נראה כאילו המטרה היא עקירת היישובים ביהודה ושומרון, רק התירוץ משתנה. פעם זה הכיבוש שמשחית ורצון להציל את הפלסטינים מידינו, ופעם בכלל דאגה פנימיהודית בשם הדמוגרפיה.

"זה תמיד היה שם. כשיש סטגנציה בתהליך, אז שומעים יותר אלטרנטיבות. קראתי בשקיקה את סדרת הכתבות של שרה העצני ב'דיוקן' של 'מקור ראשון', שנתנה אלטרנטיבות מימין למצב. זה היה באמת מרתק. אני אוהבת מאוד לנהל דיונים פוליטיים דווקא עם חברים דתיים ימנים, רצוי מתנחלים, מפני שהדיון הפורה הוא בינינו. דווקא הציבור המתנחלי האידאולוגי הוא זה שבאמת מכיר את המציאות. הם חלק ממנה, והם יודעים על מה אני מדברת. חלקים גדולים בציבור הישראלי לא היו מעולם בשטחים, לא מכירים את המספרים, ולמען האמת זה גם לא מעניין אותם. אתה מעריך דיון עם מי שמכיר ועסוק בזה כמוך, אבל יש לו מחשבות שונות."

אז על סקאלת המניעים לפתרון שתי המדינות - הכיבוש מטריד אותך או הדמוגרפיה?

"לא מציאותי בעיניי לפרק את הסוגיה לענייני כיבוש ודמוגרפיה. שניהם היו שם תמיד, והכול ביחד נכון. אני מאמינה בכל זה - לא נכונה לנו השליטה בשטחים, לא בשבילם ולא בשבילנו. אני לא חושבת שאפשר לפרק חלק אחד ולהסתכל על צד אחד בלבד. אנחנו צריכים כאן מדינה יהודית מוסרית וצודקת, ולצדה מדינה פלסטינית חופשית."

ואם נמצא את עצמנו עם עזה שנייה בלב הארץ? "זה לא תפקידנו לבחור את המנהיגים שלהם. זה לא דיון מדיני בינינו, זו בחירה שלהם."

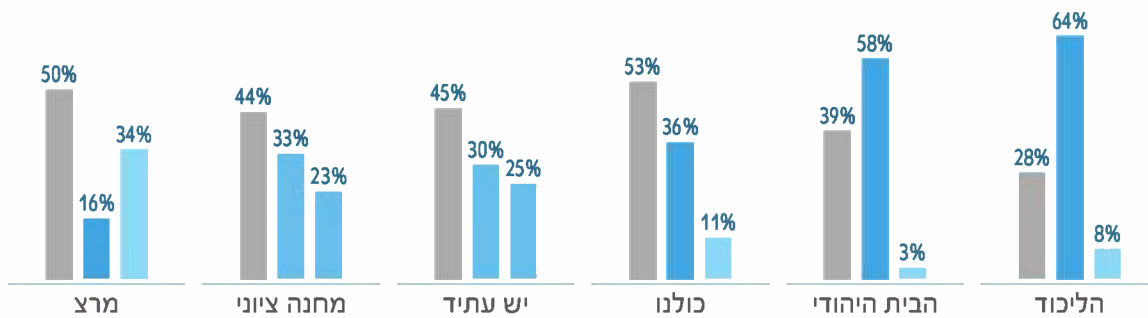
בין דעות לידיעות

לנדאו החלה את הקריירה התקשורתית שלה, זו שאחרי גל"צ, ככתבת ערוץ 10. התחנה הבאה הייתה עיתון 'מעריב', וב-2009 הצטרפה לעיתון 'הארץ'. בין היתר שימשה עורכת עמוד השער, רכות כתבים, ראש דסק וראש מערכת החדשות. בהמשך טסה עם בן זוגה לשנתיים בחו"ל, והשניים נעו על קו בריטניה-ארה"ב. באוניברסיטת אוקספורד היוקרתית היא עסקה במחקר מטעם מכון המחקר של רויטרס על צווי איסור פרסום, והוא כתב תזה בנושא זכויות אדם באוניברסיטת קולומביה שבניו-יורק.

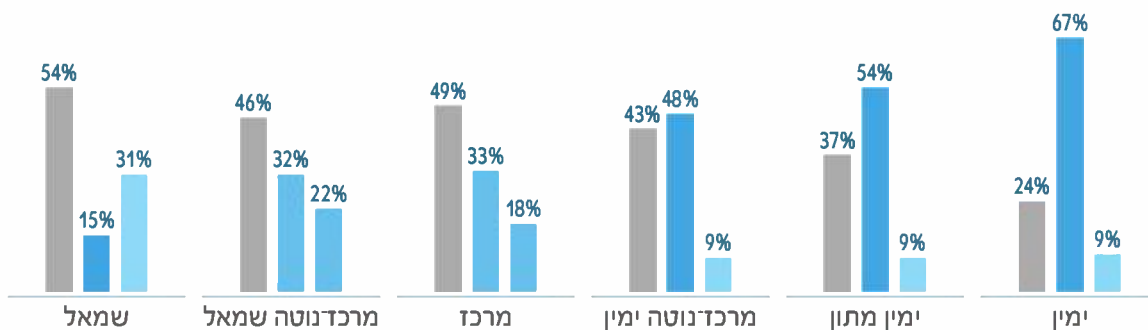
כיום גבריהו הוא מנהל המחלקה הציבורית ב'שופרים שתיקה', אבל לנדאו איננה ששה להרחיב בעניין. ככלל, הם מקפידים לדבריה על זוגיות המאפשרת לכל אחד מהם להתפתח בפני עצמו. "והיו לבשר אחד, לא לנפש אחת", היא אומרת. כשאני בכל זאת מבקשת לשאול על ההשפעה של פעילותו עליה, היא עונה בקצרה: "אני לא דוברת של הארגון ולא יכולה לדבר בשמו. אבל אני אוהבת את אבנר ותומכת בו, וחושבת שההוקעה של 'שופרים שתיקה' מחוץ לגבול הלגיטימיות היא דבר לא נכון ולא צודק. אבל אנחנו שני אנשים נפרדים."

נגד המהדורה האנגלית של 'הארץ', בעריכתה של לנדאו, נשמעת ביקורת רבה על פערים משמעותיים מאוד בין הגרסה העברית לתרגומה, ותמיד בהטיה פרו-פלסטינית בולטת. אתר 'פרספקטיבה' העוקב בשיטתיות אחר העיתון מדווח שוב ושוב על עיוותים מסוג זה. <

מה המשיבים הצביעו בבחירות האחרונות לכנסת:

כיצד המשיבים מגדירים עצמם באופן פוליטי על ציר ימין-שמאל:

■ ימנית יותר מבעבר | ■ מאוזנת יותר מבעבר | ■ שמאלנית יותר מבעבר

הפגנת שמאל בדרום הר חברון

צילום: מרים צחי

שהתמקדה בטרור הסכינים, מאמר מתורגם מהמהדורה העברית. רצה הגורל והמתרגמת היא מהתנחלות, ולא מהתנחלות-לייט. אישה דתייה ומבוגרת. הגיעו תגובות זועמות מצד אותם ארגונים ידועים, כי תרגמנו טרור סכינים ל-Knife attacks ולא Knife terror. הרמתי טלפון למתרגמת, והיא אמרה בפשטות: אין מושג כזה טרור סכינים בארה"ב. זו המצאה ישראלית. אם אנחנו רוצים שהם יבינו במה מדובר, אני נאלצת לתרגם כך. בדקתי, וכל המאמר היה גרוש במילה טרור. או על מה הצעקה? ממתי 'תוקפים' היא מילה חלשה יותר? היא בסך הכול חשבה שהביטוי לא מובן, ועל זה קיבלתי מטה של ביקורות".

מי שיצא נגדכם הוא לא ברוד מרזל או בצלאל סמוטריץ, וגם לא רק פרסקטיבה. אנחנו מדברים על גיפרי גולדברג, כמעט כתב החצר של אובמה, שמתח ביקורת חריפה על עיוותים אנטיישראלים בדיווחים חדשותיים.

"האירוע הזה לא קרה בתקופתי, וג'פרי הוא לא חותמת כשרות של שום דבר ולא מוד. אני לא רוצה להיכנס לגופו של איש, אני רק יכולה להבטיח שאנחנו מחויבים לסטנדרט עיתונאי גבוה. מדווחים אמת גם כשהיא לא נעימה לשמוע". שתינו עוסקות בעריכה, ויודעות שגם בשמדווחים על עובדות יש משמעות לאופן שבו מציגים אותן. אוביקטיביות יש ארבעה הרזים בזירה, זה לא שקר. אבל זו לא בדיוק האמת כשאחד מהם הוא המחבל.

"לפעמים לנו ולכם יש את אותן כותרות. ב'הארץ' זה נשמע לא בסדר, וב'מקור ראשון' זה בסדר. למה? כי השאלה היא מה מצפים ממך ואיך מקבלים אותך. במהלך 'צוק איתן' דיווחנו על מספר הנפגעים בצה"ל ומספר ההרוגים הפלסטינים. זו עובדה יבשה, יש אנשים שממש זעמו על זה. אתה צריך לשאול את עצמך למה האמת הזו כואבת לך. יכול אדם לקרוא ולומר: אוקיי, זה מספר ההרוגים, אבל זה מוצדק. המלחמה מוצדקת. אני מעריכה ימני שישוחח איתי ויסביר למה זה מוצדק. אבל לזעום על עצם הפרסום? את הרי יודעת למה זה מרגיז. במהלך מלחמה מנסים לעורר רחמים על האויב ולעשות לו האנשה,

בגידה? התפיסה הזו שהכביסה המלוכלכת צריכה להתנקות בפנים, ושאפשר להסתיר דברים אמיתיים שקורים אצלנו, היא גם לא מציאותית והיא גם לא נכונה עקרונית. אם יש משהו לא בסדר אצלי בבית, אני צריכה לדבר על זה".

מיהו ציוני

יש תחושה שלשמאל אין דרך לשכנע את הציבור בישראל ולנצח בבחירות, אז הוא גורם ללחץ בינלאומי כדי להשפיע על מה שנעשה כאן. זו יריקה בדמוקרטיה שהשמאל כל כך אוהב לנכס לעצמו.

"למה זה בסדר שיש ערוץ 7 באנגלית ולא 'הארץ'? אנחנו חלק מהעולם הגלובלי. קהל היעד שלנו הוא יהדות צפון-אמריקה, והם תמיד היו חלק מהדיון. יש איוו השקפה שרק לימין מותר ללכת לדבר עם העולם ולקחת כסף ממנו ולשמאל אסור, וזה בעצם נוגע לשאלה מיהו ציוני. למי מותר לדבר בשם הציונות. האם רק לערוץ 7 ולמועצת יש"ע מותר לדבר לעולם? למה כשזה מצד ימין זה הסברה וזה בסדר, וכשזה משמאל זה לא בסדר? מה זה איפא"ק? זו שדולה יהודית שמטרתה להשפיע על הבית הלבן. אי אפשר שלא לערב את העולם כי הוא מעורב כבר. מאיזה כסף נקנה הרובה שאני החוקתי בטירונות? מכסף אמריקני. העולם הוא חלק ממה שקורה פה.

"בואי אתן לך הצצה אל אחורי הקלעים, איך לפעמים מפילים עלינו סיפור שאין בו דבר. הייתה אצלנו פרשנות

"מה זה לבגוד במדינה? להעביר ביקורת על הממשלה זו בגידה? התפיסה הזו שהכביסה המלוכלכת צריכה להתנקות בפנים, ושאפשר להסתיר דברים אמיתיים שקורים אצלנו, היא גם לא מציאותית והיא גם לא נכונה עקרונית"

< פעם זו התייחסות למחבל כחלק ממספר ההרוגים במה שמכונה "אירוע ירי"; פעם מדורת ל"ג בעומר בשטח הקלאי פלסטיני המוצגת כשריפת מטע זיתים; פעם "הרג המחבל" הופך ל"ירי בחברון", ופעם "אירוע טרור" מתורגם ל"אירוע דקירה". מכל המהדורות האנגליות של התקשורת הישראלית, 'הארץ' הוא הנקרא ביותר מעבר לים, בעיקר בגרסה הדיגיטלית המוכרת לא רק בקהילה היהודית אלא גם בזירה הבינלאומית. לא פחות משלושה ולעיתים ארבעה מיליון קוראים נכנסים מדי חודש לאתר האנגלי של 'הארץ', ובעבור רבים מהם הוא מקור המידע היחיד על הנעשה בישראל.

"אנשים נוטים להתבלבל ולייחס לעורך את מאמרי הרעה שמתפרסמים בעיתון", אומרת לנדאו בתגובה לביקורת. "הרי ברור שיש דברים שלא הייתי חתומה עליהם, אבל יש חופש ביטוי ואני בהחלט אתן במה גם לדעות שונות משלי. אגב, אשמח מאוד אם תכתבי לי טור למהדורה האנגלית שלי. היום למשל מתקיים אצלנו שיח מרתק בשאלה אם נכון שיהודים אמריקנים ימחו נגד החלטות של מדינת ישראל. היו לנו המישה-שישה מאמרים, בעד ונגד, אבל אנשים תמיד יתעצבו על המאמר שלא משקף את דעתם".

אני מדברת על רמת הידיעה, לא הדעה. דברים שגורמים לך להרגיש שיש רציח לכתוב פרודיה על איך 'הארץ' היה מציג את האירוע, לא היית יכול לכתוב אותו טוב יותר ממה שפורסם אצלכם.

"אני לא יכולה לענות על אירועים וטעויות שקרו לפני התקופה שלי במהדורה האנגלית, שהחלה לפני שנה, אבל אני יכולה להבטיח לך שלו היו יושבים עלייך לפחות שלושה ארגונים שמחפשים אותך בכל מילה בעיתון מדי יום, הם היו מוצאים בתוך אלפי המילים את הטעויות שלך. צריך גם לזכור שאנחנו כבר לא תרגום נטו של המהדורה העברית. יש לנו עצמאות עיתונאית משלנו. את מאמר המערכת אנחנו מתרגמים במדויק, אבל את עמודי הדעות אנחנו בוחרים, וטראי שם גם אנשי ימין כמו ישראל הראל. מאחר שקהל היעד שלנו הוא יהדות צפון-אמריקה, אנחנו מתאימים תכנים שמעניינים אותם ועוסקים בשיח יהודי כללי כמו האנטישמיות החדשה, עליית הימין הקיצוני בארה"ב וסוגיית הכותל. זה לא ברמה של סיקור רצח בברוקלין, אלא סוגיות כלליות שהן חלק מהעניין שלהם בנו ושלנו בהם".

ובכל זאת יש גם עובדות ותיאור אירועים. ההטיה היא תמיד נגד ישראל, ומוציאה אותה רע מאוד בעולם. קשה להניח שזה היה קורה לו שלושה ארגונים היו יושבים על 'מקור ראשון'.

"השאלה היא מה זה להוציא רע את ישראל. אנחנו מחויבים לכללי האתיקה העיתונאיים ולדיווח אמת. כל גוף שיסרוק אותו במסרקות ברזל כדי למצוא טעויות, ימצאו מכאן ועד למצוא כוונה ודונית להכפיש את מדינת ישראל בעולם, זה טיעון שאנחנו לא מקבלים אותו. עובדים אצלנו עולים חרשים שבחרו להגיע לישראל ולקשור את גורלם בגורלה. יש לנו דתיים ומתנחלים, משרתי מילואים, ולמען האמת אני שונאת את הצורך לפרט ולהצדיק את עצמי. יש אצלנו, בדיוק כמו אצלכם, אנשים עם כל מיני דעות. זו לא אנטישמיות ולא בגודנות".

מהו בכל זאת גבול הבוגדנות? מתי מותר כבר לשיטתך לדבר על בגידה במדינה שלך? "מה זה לבגוד במדינה? להעביר ביקורת על הממשלה זו

כעורכת חדשות מצאה עצמה לנדאו יותר ויותר בבתי המשפט, במאבק מול צווי איסור פרסום למיניהם, מה שגרם לה להתעניין בנושא ולחקור אותו. "המושג הזה הוא טעות מתגלגלת", היא מסבירה. "בהתחלה הייתה צנזורה בכל הנושאים שהיו קשורים לביטחון המדינה, אלא שלאורך השנים המעמד שלה נשחק. העולם הדיגיטלי ערער לחלוטין על הצנזורה, ולכן מצאו שם דרך עוקפת לשלוט במידע - איסור פרסום. במקום לדאוג שלא תהיה הדלפה, פשוט סותמים את הפה למי שהודלף לו. מתקיימת אצלנו מלחמה מתמדת בין השמירה על סודות המדינה ובין חופש הביטוי, חופש העיתונות וזכות הציבור לדעת. כל אלה זכויות שמעוגנות היום מתוקף פסיקות בג"ץ, ולא בחוק".

בכל זאת, מדינה שהיה על חרבה בוודאי זקוקה להגנות מסוימות על המידע שמתפרסם.

"יש בהחלט מקום למדינה דמוקרטית לשמור על סודותיה, אבל זה צריך להיות שמור למקרים נדירים ומוצדקים מאוד. למנוע פרסומים בכמויות כפי שאנחנו רואים היום, זה לא אפקטיבי ומאפשר להסתיר עולות שלא היית רוצה שיוסותרו. הסיפור של אברה מנגיסטו, תושב אשקלון ממוצא אתיופי שנעלם בעזה והסתירו זאת כמעט שנה, כאילו מחשש שהמחיר תמורתו יעלה, זו עוולה".

לו העיתונאי יודע שפרסום כזה אכן עשוי להעלות את המחיר שישראל תיאלץ לתת, אין לו אחריות מסוימת?

"לא בידי הכלים לשפוט את זה. הצנזורה תשפוט. כאן היה ברור שיש סיפור של אפליה. היום המשטרה מוציאה בצורה סיטונאית צווי איסור פרסום, ושופטים מאשרים אותם כמו חותמת גומי. אני לא מעריצה מספר אחת של הצנזורה והיו לי מספיק מריבות איתם, אבל יש משהו במנגנון הזה שיודע לאן בין זכות הציבור לדעת לשמירה על האינטרסים הביטחוניים של ישראל. לטווח הארוך צריך שתהיה רשות מפקחת על הנתונים, שהיום לא קיימת. איש לא יודע כמה צווי פרסום יש בשנה, ואף אחד לא מפקח על כך. אין בקרה במבטעל".

לנדאו אמנם עוד בראשית דרכה, אבל אחרי מגוון תפקידים מרשים בעיתון יש כבר מי שסימנו אותה כעורכת הבאה של עיתון הארץ. "אני בת 32", היא עונה כמעט בתמיהה. "את בת חמישים ברזומנית", אני מזכירה לה. "זה עוד לא רלוונטי לשלב הזה של חיי", היא אומרת אחרי מחשבה. "אלוף בן לא הולך לשום מקום, וטוב שכך. באופן כללי אשמח אם בכל כלי תקשורת ישראלי תהיה עורכת אישה. אנחנו מצוינות בלהיות סגניות ולעשות המון תפקידי משנה, אבל את הניהול המרכזי לא ממחרים לתת לנו. הגיע הזמן שנשים יהיו בתפקידי מפתח באמת. הייתי עורכת חדשות ועורכת שער ורכות כתבים, וזה הכי גדול שיכולתי לשאוף אליו כי זה מה שראיתי. זו הייתה הפתעה גדולה בשבילי כשקיבלתי קידום. הכול תלוי במה שאת רואה מול העיניים, ופשוט לא התרגלנו עדיין לראות נשים בתפקידים האלה, ואת זה צריך לשנות".

"הביקורת שלנו מגיעה מרצון שישראל תהיה מדינה טובה יותר". לנדאו

לא תמיד מבינים דברים שנאמרים בצד השני של המתרס. קשה לי לדבר על החברה הדתית או על הימין כגוש אחד, אבל אני חושבת שלחברה הדתית-לאומית היה יכול להיות תפקיד משמעותי בשמירה על גבולות השיח. אולי זה נשאר לי מהעולם הדתי, כמו החינוך שקיבלנו שכשיש לך כיפה על הראש אתה לא עובר ברמזור אדום. עד היום, כשמישהו עם כיפה אומר משהו נורא ואיום זה חורה לי יותר. הציבור הזה היה יכול לקחת על עצמו תפקיד הרבה יותר חשוב בלשמור על גבולות השיח, להתנער מקללות וביטויים כמו בוגדים ועוכרי ישראל, ולדבר באמת על הדבר עצמו. על הבעיות, על הפתרונות. אני מקבלת המון תגובות בסגנון 'שיאנסו אותך סודנים', 'נבוא הביתה ונתלה אותך', 'צריך לירות לך בראש'. זה כבר כמה שנים ככה וזה קורה בחסות הרשת, הרי לא היית מדבר ככה אם היית יושב מולי פנים מול פנים ומאזין לטיעונים שלי. הרבה מנהיגים לא יודעים לקחת אחריות על השיח, וזה כולל מנהיגים שקוראים לעיתון מסוים או לארגון מסוים עוכרי ישראל. את רואה את השרשרת מתחת למה שהם כתבו, כל מיתות בית דין יש שם. אני גם נגד אמירות בוטות ומכלילות מהצד השני של המפה. אף שזכותו של כל אחד לכתוב כל דבר, זה הרסני".

להזיז את גלגל ההיסטוריה

חלק מהרקורד האקדמי של לנדאו כולל לימודי מנדרינית במסגרת לימודיה בחוג למורה אסיה. "שפות מעניינות אותי, לא סתם אני במהדורה האנגלית", היא אומרת. "ההיסטוריה הסינית נורא מעניינת ביחס לשלנו. היא כל כך גרושה, עד שלא מתעכבים שם על מלחמות בנות 500 שנה. זה משהו שמדלגים עליו כי זה קטן מדי".

אז אנחנו סתם חסרי סבלנות פה?

"סבא של אבנר אמר לי פעם: היסטוריה היא גלגל עצום וענק שאי אפשר לראות את סופו. אתה צריך להזיז דבר קטן, לא לצפות שהוא ישנה מיד את מהלך ההיסטוריה, אבל תדע שבלעדיו ההיסטוריה לא תזוז".

< וגורמים לחולשה בצד שנאבק באן על חיי האזרחים. "זו לא האנשה, הם באמת אנשים. בסוף האנשים שרוצחים אותך הם אנשים. לא לראות את זה לא פותר את הבעיה, רק מעצים אותה. מספר ההרוגים לא קשור לרגשות, זו עובדה שאתה חייב להתייחס אליה. זה כמו שתתאר משחק כדורגל ותגיד בחדווה שישראל סיימה את משחק האליפות בתוצאה אחת. אחת מול מה? אתה לא יכול לדווח רק על צד אחד במלחמה. זה חוטא למקצוע העיתונות ברמה הבסיסית. זה לא כדי לעורר אמפתיה, זה פשוט חלק מהסיפור. שוב, מה שיש פה הוא בעצם ניכוס של הימין למושג ציונות".

והארץ' לוקח בזה חלק ניכר. הוא הולך ומתנתק מערכי הציונות.

"ל'הארץ' יש כמה עקרונות שהוא חרט על דגלו, ואחד מהם הוא: 'הארץ' הוא עיתון ציוני שתומך בקיומה וחיוקה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית'. זה הסעיף הראשון במסמך שמגדיר את הקו המערכתי שלנו. הוויכוח הכי גדול היום בחברה הישראלית הוא לא מיהו יהודי אלא מיהו ציוני. הארץ' לא ציוני בכאילו, הוא ציוני. מה זה ציונות? זו זכותם של היהודים להיות במדינת ישראל, מדינתם. יש עוד הרבה פרשנויות כמוכן, אבל במובן הזה אני מרגישה מאה אחוז ציונית, לא פחות מאדם דתי-לאומי שיושב מולי. בסופו של דבר המטרה שלי היא שתהיה פה מדינה טובה יותר. אני רוצה לחיות רק כאן, ואני חושבת שלאף אחד אין זכות לנכס לעצמו את המושג הזה. אצלי בבית, בעדה שלנו, לימדו אותי שכשאתה אוהב מישור באמת זה גם להגיד לו את האמת וגם לבקר אותו כשצריך. אני לא יכולה לדבר בשם כל עובדי 'הארץ', אבל זה מה שאני מרגישה. אנשים צריכים להוציא לעצמם מהראש שזו מדינה ודונית להרוס את מדינת ישראל. הביקורת שלנו מגיעה מרצון אמיתי שישראל תהיה מדינה טובה יותר".

אז בסוף הכול מסתכם בפערי שפה בין ימין לשמאל או בין דתיים לחילוניים?

"פערי השפה קיימים בשני הצדדים. גם בחברה הדתית

נעה לנדאו תשתתף בוועידת מקור ראשון בפורום בנושא התקשורת בעידן חילופי אליטות. בהשתתפות:

אמנון אברמוביץ', פרשן, חדשות 2

תא"ל במיל' אבי בניהו, יועץ לאסטרטגיה וניהול משברים

אבי מימרן, מגיש המהדורה המרכזית ברדיו קול חי

קלמן ליבסקינד, תאגיד השידור הציבורי 'כאן', מעריב וערוץ 20

מנחה: עמית סגל